

колегами з Кіровограду, має стати прикладом на майбутнє як для художників-практиків, так і для теоретиків-мистецтвознавців з будь-якого регіону держави. Адже мета подібних заходів – взаємопізнання, консолідація та творча співпраця між мистецькими осередками України.

Список літератури: 1. Єлисаветград – Кіровоград – 1754-2009 / Ювілейне видання Кіровоградської обласної державної адміністрації – Кіровоград, 2009. – 24 с. 2. *Осмеркин* О. Размышления об искусстве. Письма. Критика. Воспоминания современников. / Сост., общая ред. А.Ю.Никича – Москва: Советский художник, 1981. – усл. п. л. 42. 3. Родина Надеждіних. Живопис. Графіка/ Упорядкування: А. Надеждін, О. Журавель – Київ, 2009 .

С.В. Рибін

ТВОРЧА АКЦІЯ «МАЙСТЕРНЯ 305»

У статті розглядаються питання взаємозв'язку між культурно-творчими постатями України і Росії, зокрема Харківщини та Кіровоградщини; вплив творчості О. Осмеркіна на сучасний художній процес.

С.В. Рыбин

ТВОРЧЕСКАЯ АКЦИЯ «МАСТЕРСКАЯ 305»

В статье рассматриваются вопросы взаимосвязи культурно-творческих личностей Украины и России, Харьковщины и Кировоградщины, влияние творчества А. Осмеркина на современный художественный процесс.

S. Ribin

CREATIVE ACTION "WORKSHOP 305"

The questions, related to communication of cultural-creative personalities of Ukraine and Russia, Harkovshini and Kirovogradshini, are examined in the article, influence of creation A. Osmorcins on a modern artistic process.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2010

УДК 378.14

*І.В. Синельник, В.А. Завора,
м. Харків, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Впровадження в навчально-виховний процес інноваційних технологій дозволяє зробити його більш ефективним, повніше розкрити здібності студента, допомогти йому подолати особисту невпевненість, навчити раціонально організувати

свою діяльність та адекватно оцінювати свої досягнення, формувати механізм адаптації до сучасних умов, вміння оцінювати відповідність своєї діяльності реаліям життя.

Кредитно-модульна система навчання як одна із сучасних інноваційних технологій дозволяє змінити авторитарні взаємовідносини в системі "викладач - студент" на взаємовідносини співпраці, що сприяє більш повному розкриттю здібностей останнього.

При кредитно-модульній системі організації навчального процесу скорочення обсягу аудиторної роботи безпосередньо підвищує значення і статус самостійної роботи студента, яка стає серцевиною навчальної діяльності. У зв'язку з цим основним завданням навчально-методичної діяльності викладача стає не репродуктивне викладання набору готових знань, а організація активної самостійної діяльності студентів. Студент стає більш активним, тепер він виступає не об'єктом, а суб'єктом діяльності. А це, в свою чергу, сприяє підвищенню рівня розвитку самостійної роботи студентів у процесі пізнання нового, робить цей процес самокерованим, що дозволяє студентові займатися самонавчанням і в подальшому житті.

Ми поділяємо точку зору В. Андрєєва, Ю. Чернової та О. Гарбуз, що для самоорганізації особистості студента необхідно, щоб останній весь зміст вузівського курсу "пропустив" через себе і на основі активної рефлексії трансформував у компетентність, мотивацію до подальшого навчання і діяльності [3]. Адже, за даними сучасних психологічних досліджень, якщо людина лише прослуховує інформацію, то запам'ятовує 5% від почутого; коли вона споглядає щось, то у пам'яті лишається 30% від побаченого; а якщо бере безпосередню участь у розв'язанні певної проблеми, то активна пам'ять людини акумулює 90% від сприйнятої, опрацьованої інформації [9].

Зв'язок проблеми з актуальними науковими завданнями визначає те, що в процесі її розв'язання виникає необхідність заздалегідь продумати цілі, завдання, реальні можливості навчання і відповідно до цього підібрати адекватні прийоми і засоби, основним змістом яких є активна самостійно-творча пізнавальна діяльність особистості.

Зв'язок проблеми з практичними завданнями пов'язаний з тим, що за цих умов істотно зростають роль і значення прищеплення студентам розуміння нагальної необхідності постійного самонавчання, самовиховання, саморозвитку і самовдосконалення впродовж активного трудового життя, внутрішньої потреби в цьому та формування у них інноваційного типу мислення і належних навичок самостійної творчої діяльності. Для успішного розв'язання цього важливого завдання необхідно вже в процесі навчання не просто посилювати роль самостійної пізнавальної діяльності студентів, а зробити її домінантою всього навчально-виховного процесу.

Самостійну пізнавальну діяльність студентів у найузагальненішому (глобальному) вигляді можна представити як систему, що включає наступні **компоненти**: 1) змістовну сторону (знання, виражені в поняттях або образи сприйняття і уявлень); 2) оперативну (різноманітні дії, оперування уміннями, прийомами); 3) результативну сторону (нові знання, способи розв'язувань; новий соціальний досвід, ідеї, погляди, здібності і якості особистості) [11,108].

У багатьох сучасних наукових працях переважає думка, що самостійна пізнавальна діяльність студентів при використанні інформаційно-комунікаційних технологій може проявлятися у двох аспектах: 1) засвоєнні студентом готових знань, готових зразків, правильних, точних і економічних розумових та практичних дій для того, щоб на основі них включитися у розв'язання творчих задач; 2) створенні чогось свого, індивідуального, того, що в навчанні виражається у самостійному розв'язанні теоретичних і практичних задач [11,152].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі самостійної роботи студентів присвячено чимало наукових досліджень та публікацій як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Зокрема організацію самостійної роботи при кредитно-модульній системі розглядають С. Канівець [4], О. Канівець, [4], Д. Назарбекова [10], І. Єфімова [10]. Організації самостійної роботи студентів з використанням ІКТ присвячені наукові публікації Н. Асоцької [2], А. Прокубовської [13], Щ. Макенбаєвої [8], А.Терембекової [14].

Загальні педагогічні проблеми самостійної роботи студентів відображені у статті О.Ткаченко [15], а особливості її здійснення під час вивчення математичних дисциплін у ВНЗ - у наукових працях В. Корольського [6].

Психолого-педагогічна проблема формування пізнавальної самостійності розглядається у фундаментальних дослідженнях Л. Арістової, І. Лернера, Н. Половникової, Т. Шамової і ін., в яких розроблені теоретичний аспект проблеми, рівні і показники пізнавальної самостійності, умови переходу з одного рівня на інший, показані шляхи розв'язання цієї проблеми [1,7,12, 16].

Основним **завданням нашої роботи** є спроба висвітлити ще не повністю досліджену в даний час проблему організації самостійної роботи студентів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій в контексті кредитно-модульного навчання.

Зокрема, І. Лернер, показуючи відмінності між поняттями "пізнавальна активність" і "пізнавальна самостійність", підкреслює, що для пізнавальної самостійності характерне творче начало, готовність до пошукової праці, а пізнавальна активність може бути спрямована тільки на засвоєння знань, їх закріплені і відтворення. Він висуває твердження, що не можна бути самостійним, не будучи активним, але активність може і не поєднуватися з самостійністю [7].

Студент може працювати під диктовку викладача, конспектуючи лекцію чи виконуючи завдання, але при цьому немає прояву самостійності. При визначенні відмінностей між активністю внутрішньою (розумовою) і зовнішньою (моторною), стає зрозумілим, що активізація пізнавальної діяльності пов'язана, перш за все, з активністю мислення.

Отже, будь-яка діяльність студента припускає і виражає певного мірою ступінь його активності. Самостійність же виражає здатність студента самому організувати свою діяльність відповідно до поставленої задачі.

Творчий характер пошукової діяльності завжди пов'язаний з оволодінням знаннями і способами діяльності до рівня застосування їх у різних ситуаціях. У даному випадку адекватними є інформаційно-пошукові методи навчання, оскільки саме вони забезпечують включення студентів у самостійний пошук.

Такий підхід до структури пізнавальної самостійності, на нашу думку, дозволяє аналізувати різні рівні активності і самостійності студентів і будувати систему управління пізнавальним процесом при викладанні окремих дисциплін.

При кредитно-модульній системі організації навчального процесу, великого значення набуває мотивація самостійної навчальної діяльності, яка змушує особистість безперервно домагатися вдосконалення знань. Мотивація навчання в студента передусім формується за потребами здобуття певної професії. Тобто особистість має оволодіти такою сумою знань і вмінь, які б дали змогу заявити про себе як про непоганого професіонала. Це і є мотивація навчання через потребу оволодіння майбутньою професією.

Можуть бути мотиви, що спонукають до активної навчальної діяльності. Це і збагачення загальною сумою знань, накопичених людством, розширення загального світогляду, усвідомлення наявної перспективи щодо реалізації певних знань тощо. Якщо навчальна діяльність мотивована особистим інтересом, то така діяльність буде результативною.

У педагогічній практиці використовуються різноманітні прийоми організації самостійної діяльності студентів. Найбільш поширеними з них „можна назвати такі:

- 1) організація роботи з навчальними матеріалами;
- 2) збір (накопичення) матеріалу досліджуваної теми;
- 3) організація студентів на підготовку і написання реферату з дисципліни;
- 4) спрямування роботи студентів із конспектом- схемою, розробленим викладачем;
- 5) організація дослідницької та пошукової діяльності студентів;
- 6) аналіз порівняльного і досліджуваного матеріалу;
- 7) організація виконання індивідуальних завдань;
- 8) розв'язування завдань за темами;
- 9) організація і проведення виступів студентів з рефератом на лекції або семінарі;
- 10) організація студентів для участі в іграх (навчальних, розвивальних та ін.);
- 11) тестування і самотестування;
- 12) алгоритмування тощо.

Цей вид навчальної діяльності студентів умовно можна розділити на три рівні:

- доаудиторна самостійна робота;
- аудиторна самостійна робота;
- післяаудиторна самостійна робота.

Ми погоджуємось із твердженням А. Терембекової, що крім позааудиторної та аудиторної самостійної роботи, сьогодні стає актуальною самостійна робота студента з використанням інформаційних технологій - інформаційно-комунікативна, - яка дозволяє поставити самостійну роботу студента на новий рівень самостійності суб'єкта навчання [14].

Як вважає В. Ткаченко [15], самостійна робота як вид навчальної діяльності матиме ефективність, якщо:

- забезпечена чітка її організація з боку навчального закладу, викладача;
- вона є складовою навчально-виховного процесу, а не епізодичним явищем;
- здійснюється постійний педагогічний контроль.

Мета викладання окремих дисциплін зводиться до того, щоб на меншому обсязі теоретичних знань дати більше можливості самостійно працювати для засвоєння певного матеріалу. При цьому, чим вища якість (а не кількість) самостійної праці студента, тим ефективніше засвоєння.

З цього, на нашу думку, випливає, що самостійна робота - це не тільки виконання домашнього завдання; це і самостійна робота в аудиторії під керівництвом викладача та організація самостійної навчальної діяльності студента поза аудиторією.

Ми вважаємо, що самостійна навчальна діяльність студентів повинна мати певні елементи на кожному занятті і продовжуватися після нього. Таку роботу педагог ретельно сплановує методично і продумує організаційно. Вона передбачає, в першу чергу, наполегливу працю самого викладача в створенні відповідного навчально-методичного забезпечення, яке включає:

- навчально-методичний комплекс як умову поетапного розвитку студента в межах певного курсу;
- програму з чітким визначенням змісту та обсягу аудиторної й позааудиторної навчальної роботи;
- основні рекомендації студентам щодо вивчення конкретної дисципліни (у письмовій формі);
- добірку контрольних задач, запитань і тестів для самоперевірки;
- перелік літературних джерел та їх окремі примірники, що сприяють вивченню ди-

сципліни;

-методичні рекомендації щодо вивчення окремих тем чи напрацювання практичних навиків;

- перелік питань, що виносяться на практичні чи семінарські заняття;

- перелік тем рефератів,

- вимоги до оцінки знань із дисципліни.

При застосуванні цієї системи викладач перетворюється на дослідника навчально-виховного процесу, який повинен не тільки бути в курсі новітніх ідей в науці, техніці та суспільстві, а й постійно шукати оптимальні шляхи розв'язання існуючих освітніх проблем, вести моніторингові дослідження навчальної діяльності студентів і відповідно до їх результатів коригувати свою діяльність.

Із вищезазначеного можна зробити висновок, що самостійна робота студентів з використанням ІКТ є важливим фактором підвищення ефективності їх підготовки до майбутньої професійної діяльності. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій істотно підвищує значущість самостійної роботи студентів і, на нашу думку, дозволяє персоніфікувати та істотно інтенсифікувати навчальний процес, підвищити мотивацію і більш об'єктивно виявити здібності кожного студента.

Список літератури: 1. *Аристова Л.П.* Активность учения школьников. – М.: Просвещение. 1968. – 139 с. 2. *Асоцька Н.В.* Проблема організації самостійної роботи студентів з використанням прикладних комп'ютерних програм – Перша регіональна науково-практична конференція викладачів “Сучасні інформаційні технології в освіті” – <http://www.nkker.dp.ua/Metodi/IT-Conferenc-5.html>. 3. *Гарбуз О.В.* Педагогічна технологія управління самостійною навчально-пізнавальною діяльністю студентів – Перша регіональна науково-практична конференція викладачів “Сучасні інформаційні технології в освіті” – <http://www.nkker.dp.ua/Metodi/IT-Conferenc-5.html>. 4. *Канівець С.В., Канівець О.В.* Самостійна робота студентів в системі модульно-рейтингового навчання. – Організація навчально-виховного процесу. – 2005. – Вип.6 – С.150-156. 5. *Кириллова Г.Д.* Процесс развивающего обучения как целостная система: учебное пособие. – СПб.: Образование, 1996. – 135 с. 6. Самостійна робота студентів при вивченні *Корольський В., Віхрова О., Лов'янова І.* математичних дисциплін у педагогічному ВНЗ. // Рідна школа. – 2005. – № 8. – С. 60 – 62. 7. *Лернер И.Я.* Дидактические основы формирования познавательной самостоятельности учащихся при изучении гуманитарных дисциплин: Автореф. дисс. докт. пед. Наук. – М., 1971. – 34 с. 8. *Макенбаева Ш.К., Еркебаева З. Ж.* Использование компьютерных технологий при организации самостоятельной работы студентов по естественным и гуманитарным дисциплинам – <http://e-lib.gasu.ru/nit/makenbaeva.html> 9. Машина у поміч // Україна молода від 27.11.2006. 10. *Назарбекова Д.Б., Ефимова И.Е.* Организация самостоятельной работы студентов при кредитной системе обучения – http://e-lib.gasu.ru/nit/Nazarbekova_efimova.html 11. *Лидкасистый П.И.* Самостоятельная познавательная деятельность школьников в обучении. – М.: Педагогика, 1980. – 239 с. 12. *Половникова Н.А.* Исследование процесса формирования познавательной самостоятельности школьников в обучении: Автореф. дисс. доктора пед. наук. – Л., 1997. – 58 с. 13. *Прокубовская А.О.* Компьютерное моделирование как средство развития самостоятельной познавательной деятельности студентов вуза. Автореф. дисс. канд. пед. наук. – Екатеринбург, 2002. – 22 с. 14. *Темербекова А.А.* Формирование профессиональных компетенций будущего педагога с помощью информационно-коммуникационных технологий в обучении – <http://e-lib.gasu.ru/nit/index.html> 15. *Ткаченко В.* Вчитись – справжнє мистецтво. – Освіта. – 2005. – № 11. 16. *Шамова Т.И.* Активация познавательной деятельности уча-

щихся общеобразовательной школы (по предметам естественно-математического цикла). М., НИИ общей педагогики АПН СССР, 1976. – 54с.

І.В. Синельник, В.А. Завора

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті визначено сутність та основні компоненти самостійної роботи студентів, проаналізовано різні підходи до трактування цього виду роботи, виділено різновиди самостійної діяльності студентів у процесі навчання. Результатом самостійної роботи є підвищення рівня знань студентів, поліпшення їх професійної підготовки, вміння самостійно мислити та приймати рішення. У кожному виді самостійної роботи має бути пошукове завдання. Головною мотивацією діяльності студента має бути пошукова діяльність.

И.В Синельник., В.А. Завора

ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В статье определены сущность и основные компоненты самостоятельной работы студентов, проанализированы разные подходы к трактованию этого вида работы, выделены разновидности самостоятельной деятельности студентов в процессе обучения. Результатом самостоятельной работы является повышение уровня знаний студентов, улучшение их профессиональной подготовки, умение самостоятельно мыслить и принимать решение. В каждом виде самостоятельной работы должна быть поисковая задача. Главной мотивацией в деятельности студента должна быть поисковая деятельность.

I. V. Sinelnik, V. A. Zavora

ORGANIZATION OF STUDENTS' INDEPENDENT WORK ON THE USE OF INFORMATIONAL AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

Main point and basic component of students' independent work are considered in this article. Different approaches of its definition are analyzed four kinds of students' independent activities are determined. Result of independent work is increase of a level of knowledge of students, enriching of their vocational training, skill independently to think and make a decision. In each aspect of independent work there should be a search problem. Principal motivation in activity of the students should be search activity.

Стаття надійшла до редакції 16.01.2010

УДК 378

*М. Ш. Черновол,
м. Харків, Україна*

МОДЕЛЮВАННЯ СТАНУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН